

УДК:620.91:330.131.5:631.11(477.44)

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНИХ ПОТУЖНОСТЕЙ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Томчук О. В., к.е.н., **Мельник В. Я.**, к.с.-г.н.
Вінницький національний аграрний університет

Досліджено та проаналізовано сучасний стан сільськогосподарської техніки та енергетичних потужностей сільськогосподарських підприємств у Вінницькій області. Зроблено висновки щодо умов підвищення ефективності її використання.

Ключові слова: енергетична потужність, матеріально-технічна база, основні фонди.

Вступ. Характерною особливістю розвитку сільського господарства України на протязі останніх десятиріч є поступовий ріст його виробничо-технічного потенціалу. Постійно зростаюча вартість машин і агрегатів, збільшення їх енергетичної потужності поступово мають привести до зростання ефективності сільськогосподарського виробництва.

Постановка завдання. Досягнути подальшого підвищення темпів зростання працездатності працівників сільського господарства і забезпечити помітне збільшення об'ємів продукції, яка виробляється, можна лише на основі інтенсифікації використання накопиченого в даній сфері виробничо-технічного потенціалу. Така постановка питання зумовлена тим, що в сучасних умовах успіх виробничої діяльності сільськогосподарських підприємств забезпечується не стільки за рахунок додаткових поставок машин і механізмів, скільки за рахунок поліпшення використання тієї техніки, яка є на місцях. Від рівня завантаження і інтенсивності використання машинно-тракторного парку в значній мірі залежать строки і якість виконання механізованих робіт, а звідси – кількість і якість готової продукції.

Результати. Свого часу вважалося, чим краще сільське господарство забезпечене технікою, добривами, ядохімікатами, тим вищий рівень інтенсифікації виробництва. В дійсності накопичення матеріальних факторів створює лише посилення інтенсифікації. Для того, щоб ці посилення реалізувати, необхідно відповідним чином пов'язати матеріальні фактори між собою, а також організувати їх раціональне використання живою працею з метою отримання найбільшого результату або найвищої результативності.

В процесі реального використання основних виробничих фондів, в склад яких входить і машинно-тракторний парк, появляється потреба в вирішенні багатьох різноманітних задач. Наприклад, машини від використання зношуються і по цій причині виходять з ладу. З'являється потреба в їх технічному обслуговуванні і ремонті. Об'єми ремонтно-обслуговуючих робіт залежать від завантаження тих чи інших машин, строків їх служби. Вартісна оцінка

затрат на ремонт і технічне обслуговування машин обумовлюється не лише об'ємами їх напрацювання, строками служби чи розмірами зносу, але і формами організації, а також методами проведення ремонтно-обслуговуючих заходів.

Виходячи з різноманітності місцевих умов використання техніки, форми і методи ремонтно-обслуговуючих робіт не можуть бути єдиними для усіх районів країни і для всіх рівнів виробничої структури сільського господарства. Крім того, процеси ремонту і технічного обслуговування в силу їх тісного зв'язку як і з сільським господарством, так і з машинобудівною промисловістю, дуже динамічні. Ті форми і методи ремонту, які відповідали потребам сільського господарства ще 8-10 років назад, сьогодні вже застаріли і потребують подальшого вдосконалення.

Аналіз стану виробничого потенціалу сільськогосподарських підприємств Вінницької області у 2002-2009 рр. свідчать, що знос основних засобів у частині будівель і споруд становить 50-80%, машин та обладнання - 60-70%. Зростання обсягів основних видів відбуваються шляхом їх індексації практично без додаткового введення нових потужностей.

Використання матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств області без реноваційних заходів ще протягом 2-3 років призведе до її повного руйнування. Парк тракторів, збиральних комбайнів та вантажних автомобілів постійно зменшується і, практично, не поповнюється. Більше половини його відпрацювало свій амортизаційний строк. Внаслідок цього щорічні витрати на ремонт та технічне обслуговування становлять 70% від суми коштів, які виділялись на придбання нової техніки, до 20% машин простоє з технічних причин.

Машинно-тракторний парк старіє, знижується його технічний ресурс та загальна чисельність, що призводить до збільшення навантаження на машину, розтягування строків виконання механізованих робіт і як наслідок зниження врожайності сільськогосподарських культур (табл. 1).

Таблиця 1. **Забезпеченість господарств Вінницької області сільськогосподарською технікою**

Назва техніки	Наявність, од			Придбано, од.			Технологічна потреба, од			Забезпеченість,%		
	2007р	2008р	2009р	2007р	2008р	2009р	2007р	2008р	2009р	2007р	2008р	2009р
Трактори	13220	12757	12318	150	277	409	18380	18233	18447	72	70	67
Зернозбиральні комбайни	3301	3374	3080	83	64	120	4270	4309	5630	77	70	55
Кормозбиральні комбайни	1789	1584	967	7	12	51	1715	1286	1147	104	120	84
Бурякозбиральні комбайни	1204	1122	1013	20	13	20	1233	1588	930	98	71	109
Плуги	6567	5226	5329	40	67	52	8589	8524	5590	76	61	95
Сівалки	7658	6885	6503	75	143	170	8797	6320	6880	87	109	95
Культиватори	8436	7161	6780	68	87	194	7774	7715	6912	109	93	98

Постачання окремих видів техніки не покриває необхідної кількості машин, внаслідок цього різко зменшується фактична наявність техніки в господарствах різних форм власності у області. Так, за період 2007-2009 рр. кількість зернозбиральних комбайнів у Вінницькій області зменшились на 221 од., кормозбиральних - на 822, бурякозбиральних на 191 одиницю.

Технічний стан машин надто низький. Рівень забезпеченості Вінницької області основними технічними засобами значно менший нормативної технологічної потреби. По тракторах він дорівнює 67%, зернозбиральних комбайнах – 55%, плугах і сівалках – 95%, кормозбиральними комбайнами – 84%. На даний час область забезпечена бурякозбиральними комбайнами на 109%.

Технічний стан машин надто низький. Рівень забезпеченості Вінницької області основними технічними засобами значно менший нормативної технологічної потреби. По тракторах він дорівнює 67%, зернозбиральних комбайнах – 55%, плугах і сівалках – 95%, кормозбиральними комбайнами – 84%. На даний час область забезпечена бурякозбиральними комбайнами на 109%.

Диспропорції в забезпеченості села технічними засобами пов'язані з тим, що постачання машин провадилось без урахування змін економічного механізму функціонування аграрного виробництва, розвитку багатокладності в сільському господарстві, природнокліматичних умов та особливостей виробництва, рівня та напряму спеціалізації, розмірів і форм виробництва.

Недостатня забезпеченість Вінницької області машинами й обладнанням пов'язана також з низьким технічним рівнем виробничої бази машинобудівного комплексу через монополізм цієї галузі, відсутність конкуренції між виробниками промислової продукції, реформованого ринку засобів виробництва, повільне впровадження нових технологій та оновлення основних виробничих фондів, обмеженість фінансових і матеріально-технічних ресурсів. Ці та інші причини не стимулюють машинобудівників до збільшення обсягів нової продукції, підвищення її якості, зниження витрат на виробництво.

Наявність енергетичних потужностей в сільськогосподарських підприємствах всіх форм власності Вінницької області зображено в таблиці 2.

Таблиця 2. Енергетичні потужності Вінницької області, тисяч кінських сил

Назва	РОКИ			2009р. до 2007р. у%
	2007	2008	2009	
Двигуни тракторів	1380	1274,2	1186,7	85,9
Двигуни комбайнів, самохідних машин	754	688	622,4	82,5
Двигуни автомобілів	1677	1472,4	1348,1	80,4
Потужність електродвигунів та електроустановок	873	789,8	758	86,8
Робоча худорба в перерахунку на механічну	4	3,5	2,6	65,0

Всього енергетичних потужностей	4739	4275,8	3917,9	82,7
---------------------------------	------	--------	--------	------

Структура енергетичних потужностей сільськогосподарських підприємств Вінницької області станом на 01.01.2009 року зображена на рис.1.

Рис.1 Структура енергетичних потужностей сільськогосподарських підприємств Вінницької області

Висновки. Оцінюючи рівень матеріально-технічної бази, технічного й енергетичного оснащення сільського господарства, доцільно виходити з таких суттєвих обставин. По-перше, реформуючи структуру агропромислового виробництва, наближаючи ті до вимог ринкової економіки, слід, по можливості, зберегти крупно технологічний характер виробництва продукції. По-друге, в цілому рівень його технічного та енергетичного забезпечення значно нижчий, ніж у більшості розвинутих країн і не відповідає науково обґрунтованим технологічним показникам. По-третє, поступовий перехід від командно-адміністративного принципу постачання села технікою до вільного ринкового з врахуванням багатокладності економіки.

Література

1. Борисов Н.А. Инвестиционно – инновационные аспекты развития теплоэнергетики Украины // Новини енергетики . – 2004 - №12. – С.10-12.
2. Бронников В. Долгожданная реструктуризация / В. Бронников, В. Кулагина, О. Грузинская // Энергетическая политика Украины. – 2005. - №9. – С.4-9.

3. Калетнік Г.М. // Енергозабезпеченість України та можливості задіяння потенціальних джерел відновлювальної енергії / за ред. Калетніка Г.М. / Вісник аграрної науки. – 2008. - №10 с.52-55.

4. Ковалко М.П., народний депутат України, фракція НДП. – Доповідь: „ Енергозабезпечення – пріоритетній напрямок державної політики України” Київ – 2000 р.

Summary

Efficiency of use of energy capacity at agricultural enterprises of Vinnytsia region/ Tomchuk O.V., Melnyk V.Y.

The current state of agricultural machinery and power capacity of agricultural enterprises of Vinnytsia Region is researched and analysed. The summaries on conditions of increasing efficacy of their usage are provided.

Key words: energy sources, bioenergy, biofuel, energy independence.